

Rekomendacje z warsztatu refleksyjnego LGD „Korona Sądecka”

Materiał powarsztatowy

Chełmiec, luty 2020 r.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Wstęp

Niniejszy materiał jest zapisem wyników prac uczestników spotkania w ramach warsztatu refleksyjnego, który stanowi element prowadzonej przez LGD „Korona Sądecka” ewaluacji wewnętrznej, której celem jest bieżąca analiza procesu wdrażania (i jego efektów) oraz zmian w otoczeniu LSR LGD „Korona Sądecka”.

W związku ze zobowiązaniem LGD do przeprowadzania każdego roku ewaluacji wewnętrznej – do monitorowania i ewaluacji realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (Wytyczne nr 5/3/2017 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 z dnia 18 sierpnia 2017 r.) Stowarzyszenie – LGD „Korona Sądecka” przeprowadziło warsztat refleksyjny.

Warsztat miał miejsce **6 lutego 2020 r.** w siedzibie LGD w Chełmcu i zgromadził członków LGD, w tym członków Zarządu i Rady decyzyjnej, pracowników biura oraz mieszkańców z terenu LGD, tj. gmin Chełmiec, Grybów, Kamionka Wielka i Miasta Grybów. Łącznie w warsztacie udział wzięło 14 osób zaangażowanych w debatę na temat procesu wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Korona Sądecka.

Warsztat prowadzony był w drodze dyskusji w oparciu o dane, które przygotowało biuro LGD. W trakcie warsztatów wypracowano wnioski i rekomendacje oraz sposób ich wykorzystania. Podsumowanie spotkania polegało na zebraniu wszystkich ustaleń dotyczących koniecznych działań do wdrożenia w bieżącym 2020 roku.

Program warsztatu kształtował się następująco:

- 1. Rozpoczęcie warsztatu i przywitanie uczestników.**
- 2. Podsumowanie realizacji planów przyjętych w poprzednim warsztacie refleksyjnym.**
- 3. Prezentacja podsumowująca dotychczasową realizację finansową i rzeczową LSR, funkcjonowanie LGD i biura oraz analiza zmian sytuacji społeczno – gospodarczej obszaru LSR.**
- 4. Dyskusja zorganizowana wokół poniższych pytań:**
  - a) *Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiegała zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą?*
    - *Jeżeli nie to czy poziom realizacji może negatywnie wpłynąć na realizację celów LSR?*
    - *Jakie można wskazać przyczyny odstępstw od planu?*
    - *Jakie działania można podjąć, by uniknąć ich w kolejnym roku?*
  - b) *Czy jakość projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych jest zadowalająca?*
    - *W jakich obszarach tematycznych jakość wniosków budzi wątpliwości?*
    - *Jeżeli nie, to jak odbije się to na realizacji celów LSR?*
    - *Co można zrobić by podnieść jakość wniosków?*
  - c) *W jakim stopniu stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę?*
    - *Czy są jednoznaczne, obiektywne, czy pozwalają wybrać najlepsze wnioski?*
    - *Czy wnioskodawcy zgłaszają wątpliwości odnośnie kryteriów, jakie?*
    - *Co można zrobić by poprawić katalog kryteriów?*
  - d) *Czy z perspektywy wybieranych projektów realizowane w ramach LSR przedsięwzięcia można nadal uznać za adekwatne względem kluczowych potrzeb społeczności obszaru?*
    - *Jakie zmiany w sytuacji społeczno – gospodarczej nastąpiły i mogą mieć wpływ na dezaktualizację LSR?*
    - *Czy widać zróżnicowania potrzeb między poszczególnymi gminami? Jak i jak można na nie zareagować?*
  - e) *Czy przyjęty system wskaźników sprawdza się i dostarcza wszystkie niezbędne informacje?*
    - *Czy zbierane dane są wiarygodne, a źródła trafne?*
    - *Jeśli nie, to jakie zmiany można wprowadzić na tym etapie?*
  - f) *Czy procedury naboru wyboru i realizacji projektów są przyjazne dla beneficjentów?*
    - *Jakie zmiany można wprowadzić w procedurach na tym etapie by podnieść ich użyteczność?*
  - g) *Jaka jest skuteczność działania biura LGD (działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?*
  - h) *Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała cele LSR?*
  - i) *Inne zagadnienia związane z procesem realizacji LSR*
- 5. Podsumowanie spotkania i wypracowanie rekomendacji.**

W dalszej części materiału znajduje się zapis wyników pracy warsztatowej.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Należy pamiętać, iż niniejszy materiał ma charakter roboczy, a ujęte w nim zapisy i propozycje stanowią jedynie wstępny zarys i mogą (a nawet powinny) podlegać modyfikacjom w oparciu o refleksje i sugestie uczestników w warsztatach przyszłościowych.

Na wstępie warsztatu przypomniano problemy obszaru LGD zdiagnozowane podczas procesu tworzenia LSR

- 1) Niski poziom wskaźnika przedsiębiorczości
- 2) Wysoki wskaźnik bezrobocia
- 3) Niekorzystna struktura bezrobotnych: ponad połowa nie ukończyła jeszcze 35 roku życia;
- 4) Niska ocena lokalnego rynku pracy przez mieszkańców
- 5) Niewielka liczba (80) podmiotów gospodarczych – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
- 6) Stosunkowo niewielka liczba miejsc noclegowych
- 7) Mało urozmaicona oferta wydarzeń kulturalnych, organizowanie wydarzeń głównie o tematyce ludowej, nawiązującej do tradycji Sądeckizny.
- 8) 45% mieszkańców obszaru LGD niezadowolonych z rozwoju oferty turystycznej na ich terenie.
- 9) Brak wyraźnego centrum ruchu turystycznego, głównego, rozpoznawalnego i wypromowanego produktu turystycznego.
- 10) Baza gastronomiczna– niewielka, mało urozmaicona, mało informacji o lokalach gastronomicznych na portalach informacyjnych i serwisach społecznościowych.
- 11) Słaba promocja oferty turystycznej poza LGD.
- 12) Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna – uzupełniająca pobyt odwiedzających obszar LGD.
- 13) Słaba i mało widoczna współpraca podmiotów z obszaru turystyki w celu wzajemnej promocji i informacji.
- 14) Niewykorzystany potencjał i brak zagospodarowania zbiorników wodnych na terenie LGD.
- 15) Stosunkowo wysoki odsetek ludności korzystającej z pomocy społecznej (15,8%) – średnia dla kraju (8,3%), dla województwa (6,3%).
- 16) Relatywnie wysoka liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne.
- 17) Wzrost liczby mieszkańców kierowanych na leczenie ze względu na problemy alkoholowe. Słaba dostępność do infrastruktury służby zdrowia
- 18) Niezadawalająca liczba miejsc spotkań oraz atrakcyjnych przestrzeni sprzyjających budowaniu relacji i więzi
- 19) Mała rozpoznawalność LGD „KORONA SĄDECKA”

Określenie celów i ich – czy nadal są aktualne?

Cel ogólny 1: Rozwój i promowanie przedsiębiorczości

Cel ogólny 2. Rozwój turystyki, kultury i rekreacji na obszarze LGD

Cel ogólny 3. Rozwój wysokiej jakości przestrzeni do życia

Określenie grup defaworyzowanych

- osoby bezrobotne,
- młodzież i dzieci,
- seniorzy,
- mieszkańcy obszarów wiejskich

Uczestnicy warsztatu potwierdzili, że cele są nadal aktualne, dają duże możliwości w odniesieniu do zakresów realizowanych projektów.

I część warsztatu

Podsumowanie realizacji planów przyjętych w poprzednim warsztacie refleksyjnym.

Rekomendacje z warsztatu strategicznego z 2019 roku:

- Prowadzenie bieżącego monitoringu, co pozwoli na podjęcie ewentualnych działań naprawczych;
- Wypracowanie modelu współpracy z wnioskodawcami i beneficjentami, by uniknąć sytuacji odmów przyznania pomocy np. z uwagi na brak uzupełnień;
- Częstsze spotkania z innymi LGD i pracownikami SW.

Realizując powyższe LGD „KORONA SADECKA” w 2019 r. podjęła następujące inicjatywy:

- Stworzenie tabeli ze zobowiązaniami na drugi kamień milowy, uzupełnianej w oparciu o stan oceny wniosków, przesyłany przez SW a także na podstawie ankiet przedkładanych przez beneficjentów;
- Stały kontakt telefoniczny z wnioskodawcami;
- Uczestnictwo w projekcie Federacji LGD Małopolska, którego celem było podniesienie kompetencji pracowników LGD w zakresie wdrażania LSR oraz funkcjonowania LGD a także wypracowania mechanizmów współpracy pomiędzy grupami zrzeszonymi w Federacji.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

II część warsztatu

Stopień realizacji finansowej i rzeczowej LSR oraz funkcjonowania LGD w 2019 r. został zobrazowany za pomocą tabel, stanowiących załączniki do niniejszego raportu.

Załącznik 1

Kamień milowy

Załącznik 2

Monitoring organizacyjny, techniczny realizacji LSR -2019 rok

Załącznik 3

Monitoring finansowej realizacji LSR

Załącznik 4

Monitoring funkcjonowania LGD

II część warsztatu

Analiza zmian społeczno-gospodarczych obszaru LGD została dokonana w oparciu o **załącznik nr 5** opracowany na podstawie danych GUS.

IV część warsztatu – Dyskusja uczestników.

PYTANIA WARSZTATOWE WRAZ Z ODPOWIEDZIAMI

1.	Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiegała zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą?	LGD ma obawy związane z realizacją zobowiązań w ramach II kamienia milowego. Powyższe związane jest z <u>odmową przyznania pomocy lub wycofaniem się wnioskodawców będących jst.</u> Ich projekty były na stosunkowo dużą kwotę dofinansowania. Rezygnacja z realizacji projektów ma przełożenie na stopień zakontraktowania środków, który w ocenie LGD i
----	--	--

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

		uczestników warsztatu mógłby być wyższy. Jednocześnie należy podkreślić, że niższy od oczekiwanego stopień zakontraktowania środków na koniec 2019 r. spowodowany był „blokowaniem” terminów naborów przez SW. W opinii uczestników warsztatu Zarząd LGD nie powinien godzić się na arbitralne ustalanie terminu naboru przez Samorząd Województwa Małopolskiego.
--	--	---

Pytania uzupełniające:

a)	<i>Jeżeli nie to czy poziom realizacji może negatywnie wpłynąć na realizację celów LSR?</i>	Z danych zebranych przez LGD na koniec 2019 wynika, iż poziom realizacji finansowej i rzeczowej LSR nie wpłynie negatywnie na realizację celów LSR ale może wpłynąć na realizację zobowiązań w ramach II kamienia milowego.
b)	<i>Jakie można wskazać przyczyny odstępstw od planu?</i>	- rezygnacje wnioskodawców, zwłaszcza będących jst.; - brak możliwości ogłoszenia naborów w zaplanowanym terminie.
c)	<i>Jakie działania można podjąć, by uniknąć ich w kolejnym roku?</i>	- stały telefoniczny kontakt z wnioskodawcami; - bieżący monitoring postępu rzeczowego i finansowego.

2.	W jakim stopniu jakość składanych projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych wpływa na osiągnięcie wskaźników w zaplanowanym czasie?	Składane do LGD projekty reprezentują różny stopień przygotowania do realizacji zadania/inwestycji. To przekłada się na ilość uzupełnień kierowanych do wnioskodawców. Niemniej jednak uczestnicy warsztatu zauważyli, że często ilość i charakter uzupełnień zależą od osoby oceniającej – brak tym samym precyzyjnych wytycznych związanych z przygotowaniem wniosku czy biznesplanu, co skutkuje indywidualnymi interpretacjami. Uwagi takie były zgłaszane pracownikom biura w czasie bezpośrednich spotkań z wnioskodawcami. Ponadto pracownicy LGD zauważyli, że wnioskodawcy – zwłaszcza w zakresie podejmowania działalności – coraz częściej podejmują się samodzielnego pisania wniosków, co należy uznać za pozytywne zjawisko.
----	--	--

Pytania uzupełniające:

a)	<i>W jakich obszarach tematycznych jakość wniosków jest zadowalająca, a w których budzi wątpliwość?</i>	LGD obserwuje dwa rodzaje wnioskodawców: 1) Wnioskodawcy korzystający z firm konsultingowych w celu przygotowania dokumentacji aplikacyjnej; 2) Wnioskodawcy, którzy samodzielnie opracowują dokumentację aplikacyjną. Wnioski przygotowywane przez firmy bardzo często zawierają więcej błędów i pisane są nieadekwatnie do zakresu projektu. Pracownicy oraz Rada decyzyjna zauważyli, że wnioski składane w 2019 r. przez jst. były na niezadowalającym poziomie, co zdaniem wnioskodawców spowodowane było rotacją na stanowiskach urzędowych.
b)	<i>Jeżeli jakość w pewnych obszarach budzi wątpliwość, czy może odbić się na realizacji celów LSR?</i>	Jak wskazano wyżej, w ocenie uczestników warsztatu, realizacja celów LSR nie jest zagrożona. Pojawiają się natomiast obawy związane z realizacją zobowiązań w ramach II kamienia milowego – jakość wniosków ma tutaj wpływ na poziom i szybkość kontraktowania środków.
c)	<i>Co można zrobić by podnieść jakość wniosków?</i>	1. Uświadamić wnioskodawców o negatywnych praktykach stosowanych przez firmy konsultingowe, zwracanie im uwagi na to, aby dokładnie sprawdzali efekty pracy firmy. 2. Punktować w ramach kryteriów zastosowanie się wnioskodawcy do uwag doradcy a nie sam fakt doradztwa.
3.	W jakim stopniu stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę?	Największe wątpliwości w ocenie Rady oraz pracowników wzbudza kryterium „innowacyjność” – często przyznanie punktacji zależy od umiejętnego uzasadnienia. Natomiast za najbardziej wartościowe uznaje się „realizacja potrzeb lokalnej społeczności przy jednoczesnym wykorzystaniu lokalnych potencjałów” oraz „zintegrowanie zasobów”. W 2019 r. przeprowadzono proces konsultacji społecznych kryteriów z uwagi na potrzebę przygotowania i realizacji programu naprawczego, będącego wynikiem ewaluacji przeprowadzonej przez SW. W wyniku konsultacji doprecyzowano kryterium „doradztwo”.

Pytania uzupełniające:

a)	<i>Czy są jednoznaczne, obiektywne, czy pozwalają wybrać najlepsze wnioski?</i>	Kryteria wyboru projektów są jednoznaczne, obiektywne i pozwalają wybrać najlepsze wnioski. Jak wskazano wyżej pewne wątpliwości pojawiają się w stosunku do kryterium „innowacyjność”. Ponadto w ocenie Rady warto – być może na przyszłość – rozważyć wprowadzenie kryterium uznaniowego, które byłoby ogólną oceną projektu np. w wymiarze jego wpływu na rozwój społeczno-gospodarczy obszaru.
b)	<i>Czy wnioskodawcy zgłaszają wątpliwości odnośnie kryteriów, jakie?</i>	Wnioskodawcy nie zgłaszali wątpliwości odnośnie kryteriów wyboru.
c)	<i>Co można zrobić, żeby poprawić katalog kryteriów?</i>	Kryteria winny być poddawane stałemu procesowi monitoringu i ewaluacji. Zmienia się bowiem rzeczywistość społeczno-gospodarcza, a kryteria winny za nią podążać.

4.	W jakim stopniu wybierane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR i w jakim stopniu przyczyniają się do odpowiadania na potrzeby społeczności z obszaru LGD?	Wybrane projekty przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR, tym samym stanowią odpowiedź na potrzeby lokalnej społeczności z obszaru LGD. Każdy wnioskodawca we wniosku wskazuje i uzasadnia, iż jego projekt odpowiada na potrzeby lokalnej społeczności, które wskazane są w LSR.
----	--	---

Pytanie uzupełniające:

a)	<i>Jakie zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej nastąpiły i mogą mieć wpływ na dezaktualizację LSR?</i>	Niski wskaźnik bezrobocia i brak pracowników do pracy a beneficjenci realizujący projekty w obszarze przedsiębiorczości zobowiązują się do utworzenia i utrzymania co najmniej jednego miejsca pracy.
b)	<i>Czy widać różnicowania potrzeb między poszczególnymi gminami? Jak i jak można na nie zareagować?</i>	Potrzeby są zróżnicowane, bowiem różna jest sytuacja społeczno-gospodarcza poszczególnych gmin (przykładowo w trzech gminach występuje dodatni przyrost naturalny, w jednej ujemny, w dwóch ujemne saldo migracji itp.). Dane statystyczne obrazujące sytuację społeczno-gospodarczą w poszczególnych gminach stanowią załącznik do niniejszego raportu.

		Reakcja LGD: planowanie i ogłaszanie naborów w różnych zakresach tematycznych, w tym nabory na granty.
--	--	--

5.	Czy przyjęty system wskaźników dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określenia skuteczności interwencyjnej strategii?	Przyjęty system wskaźników dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określenia skuteczności interwencyjnej strategii. Niemniej jednak nie ukazuje wartości dodanej Leadera.
----	--	--

Pytania uzupełniające:

a)	<i>Czy zbierane dane są wiarygodne, a źródła trafne?</i>	Dane zbierane przez LGD są wiarygodne, poparte stosowną dokumentacją.
----	--	---

b)	<i>Jeśli nie to jakie zmiany można wprowadzić na tym etapie?</i>	Brak uwag.
----	--	------------

6.	Czy procedury naboru wyboru i realizacji projektów są przyjazne dla beneficjentów?	Minusem jest długi czas oczekiwania od momentu złożenia wniosku w LGD do podpisania umowy. Jest to uciążliwe zwłaszcza dla osób chcących założyć firmę, jak i już istniejących przedsiębiorców.
----	--	---

Pytanie uzupełniające:

a)	<i>Jakie zmiany można wprowadzić w procedurach na tym etapie by podnieść ich użyteczność?</i>	Zmiany w procedurach powinny być reakcją na zamknięte nabory. To praktyka pokazuje, które zapisy są trafne, a które wymagają uzupełnienia. LGD planuje nabory jedynie z oszczędności, stąd zmiana procedur na obecnym etapie nie wydaje się zasadna.
----	---	--

7.	Jaka jest skuteczność działania biura LGD (działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?	Działania animacyjne, informacyjno-promocyjne, doradcze docierają do wszystkich mieszkańców obszaru LGD. LGD precyzyjnie określiło kanały informacyjne przekazując informacje do wszystkich mieszkańców obszaru LGD. W ocenie LGD oraz mieszkańców najbardziej skutecznym narzędziem komunikacji jest Magazyn Lokalny Korony Sąddeckiej.
8.	a) Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała cele LSR?	LGD jest ograniczona środkami finansowymi, więc żadne działanie nie odbędzie się bez wzrostu nakładów a to wydaje się być nierealne. Tymczasem na obecnym etapie zasadna by była większa promocja zrealizowanych projektów.
9.	Inne zagadnienia związane z procesem realizacji LSR	Obawę LGD budzi niski procent wypłaconych środków.
10.	Sposób wykorzystania rekomendacji	Prowadzenie bieżącego monitoringu, ciągły kontakt z pracownikami SW.

V część warsztatu – Rekomendacje.

Warsztat refleksyjny pokazał, jak wartościowe mogą być opinie mieszkańców obszaru LGD, w tym wnioskodawców i beneficjentów, członków LGD, członków Zarządu, Rady, pracowników biura LGD. Plany na przyszłość: **prowadzenie bieżącego monitoringu**, co pozwoli na podjęcie ewentualnych działań naprawczych. Ponadto warto zastanowić się nad większą **promocją** **dotychczas zrealizowanych projektów**.

Opracowanie: Monika Turek

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”